Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia ecclesiastica, lat

Eusebius <Caesariensis>

[Straßburg], nicht nach 1475

Incipit secundus liber

urn:nbn:de:bsz:31-313482

Visual Library

dicens. Si noſtra dereliq̄mꝰ. q̄uo accipiemꝰ aliena. Geſta ſūt aūt iſta q̄dringenteſimo et triceſimo anno Nec nō inutiliter vtputo a nobis ad v̄bum ex ſyrorū lingua īterpretata. hunc in noſtris libris tenebunt locum ꝛc

¶ Explicit liber primꝰ hiſtorie eccleſiaſtice

¶ Incipiūt. Capitula ſcd̄i libri hiſtorie eccleſiaſtice

J. De vita et inſtitutione apoſtolorū poſt aſcenſionē xp̄i
ij. Queadmodū tiberius de xp̄o edoctꝰ a pilato cōmonitꝰ eſt
iij. Q̄d in omnem mūdum breui tēpore diffuſa de xp̄o p̄dicacio eſt
iiij. Queadmodū poſt tiberiū gaius ceſar regem iudeorū cōſtituit agrippam herodi ꝑpetua pena deportatōis impoſita
v. Q̄d filo pro iudeis ſuſcepit legationem ad gaium
vj. Quāta iudeis acciderit grauia pꝰ temeritatem crucis in xp̄m
vij. Q̄d pilatus quoqȝ ſemetip̄m morte dampnauit
viij. De fame tēporibꝫ claudij
ix. Martiriū iacobi ap̄li
x. De agrippa et herode q̄ ap̄los ꝑſecuti diuā cōtinuo ſenſē vindictā
xj. De theoda q̄ deꝑuauerat ꝑp̄lm
xij. De helena regina adiabenorū
xiij. De ſymonē mago
xiiij. De predicatione ap̄li petri apud vrbem romam
xv. De euangelio ſcd̄m marcum
xvj. Q̄d primꝰ marcꝰ per egiptū xp̄i noticiam predicauit
xvij. Qualia d̄ abſtinentibꝫ apud egiptum filo ſcribit
xviij. Quāti filonis ad nos ꝑuenerint libri
xix. Cuiꝰmodi clades cōpreſſerunt iudeos ip̄o die paſche
xx. Qualia etiā ſub nerone iheroſolimis geſta ſunt
xxj. De egiptio cuius actus ap̄lorum faciunt mentionē
xxij. Queadmodū de iudea paulꝰ romā miſſus in vinculis omi culpa liberatus ſit
xxiij. Vt ſit paſſus iacobus qui dn̄i frater eſt dictus
xxiiij. Q̄d poſt marcū p̄mus ep̄e alexandrine eccleſie ordinatus ſit anianus
xxv. De pſecutione neronis ſub q̄ paulus et petrus pia confeſſione decorati ſunt
xxvj. Vt inumeris iudei malis afflicti ſunt ac nouiſſime cōtra romanos arma mouerunt ꝛc

¶ Expliciunt capitula ſecundi libri hiſtorie eccleſiaſtice

¶ Incipit ſcd̄s liber. Cap̄lm p̄mum

Quecunqȝ oportuit velut in principijs eccleſiaſtice hiſtorie deſignari. ſiue de diuinitate ſaluatoris. ſiue de antiquitate noſtre religionis ac vetuſtate doctrine et ve

olim tradita ſit xpianorū q̄ nouel-
la videtur inſtitucō. ſed et de aduen
tu ipiꝰ dñi et ſaluatoris noſtri nu-
per impleto. ac paſſionibꝫ cōſuma
to. de apl'orum quoqȝ electione ſu
periore libello quāta potuiꝰ breuita
te pſtrinximꝰ. Age iam nūc q̄ etiā
poſt aſcenſionē cōſecuta ſūt videa-
mus. partim diuinarū ſcripturarū
teſtimonijs edocentes. partim et ex
trinſecꝰ ex hijs q̄ fideliter in cōmen
tarijs. q̄ ad memoriam poſteritatis
inuenti ſūt cōperimus approbantes
mathias Primꝰ igitur in aplatū pro iuda
traditore mathias ſorte cōſciſcitur
qui erat vnus ex diſcipulis dñi. ſi-
cut ſupra demonſtratū eſt. Ordinā
tur aūt et diaconi ſeptem nūo. per
orones et manꝰ īpoſitionē aplorū
miniſterij viduarū gratia. In qui
Stephanus bus ſtephanꝰ. q̄ et primꝰ poſt dñm
ſtatim pꝰ ordinationē ſuā lapida-
tur ab hijs q̄ et dñm occiderūt. per
qd̄ et nōis ſui ſtephano corona da
Jacobus tur a xpo. Tum deinde et iacobū
q̄ dicebatur frater dñi. p eo q̄ eſſet
filiꝰ ioſeph qui xpi q̄ſi pater habe-
batur. quoniāquidē deſponſata ei
fuerat v̄go maria. que priuſq̄ con
uenirēt inuenta eſt in vtero habens
de ſpū ſancto. ſicut euāgelia pteſtā-
tur. Hūc inq̄ ipm iacobū qui et
iuſtus cognoīatus eſt ab antiquis
v̄tutum merito et inſignis vite pri-
uilegio. pmum hiſtorie tradiderunt
ſuſcepiſſe eccl'ie q̄ iheroſolimis eſt
ſedem. ſicut clemens in ſexto diſpu-
tationū libro aſſerit dicēs. Petrꝰ
eñ inq̄t et iacobꝰ et iohānes. poſt
aſſumptōez ſaluatoris. quāuis ab

xpo fuerint omībꝫ pene prelati. tñ
nō ſibi vendicāt primatꝰ glaꝫ. ſed
iacobū q̄ dicebatur iuſtus aplorū
epm ſtatuūt. Idem q̄ȝ ipe ſeptimo
euſdē opis libro. addidit de ipo
etiam. Hec iacobo inq̄t qui dice-
batur iuſtus et iohāni et petro. pꝰ
reſurrectionē dñs omēȝ ſcientiam
tradidit. et ipi ceteris aplis. qui pꝰ
ſtea illis ſeptuaginta diſcipul' tra-
diderūt. ex quibus vnꝰ erat et bar
nabas. Duos aūt fuiſſe iacobos Duo Jacobi
cōſtat. vnū hūc iuſtū q̄ d̄ pinna tē-
pli deiectus fullonis vecte percuſſꝰ
eſt. et morti traditꝰ. Aliꝰ aūt eſt il
le. q̄ ab herode capite ceſꝰ eſt. Hu
ius ergo iuſti iacobi etiam paulus
meminit cū ſcribit. Alium aūt inq̄t
aplorū vidi neminē. niſi iacobum
fratrē dñi. In hoc ergo tempore Thadeo
etiā thatheꝰ de quo ſupra memora-
uimꝰ. ſcd'm dñi p̄ceptum ad regē
abgarū miſſus. ipm quidē egritu-
dine morbi corpalis abſoluit. vni
uſam vero ciuitatē edeſſenorū. xpo
dño fideli ſatis credulitate ſociauit
ita ut i hodiernū ciuitas illa. q̄ppe
que ipiꝰ dñi et ſaluatoris meruit
ſcripta ſuſcipe. velut ſpeciali q̄dam
xpo deuotōe dicata ſit. Interea p-
ſecutio prima aduūſus eccl'aȝ dei. q̄
ē iheroſolimis facta. ſub p̄mo mar-
tire ſtephano. oīs diſcipulos ex-
ceptis duodecī p vniūſam iudeam
ſamariamqȝ diſperſit. ſeu potiꝰ vt
ſancta ſcriptura indicat diſſemina-
uit. Ex quibꝫ nōnulli ad fenicem
et vſqȝ ad ciprū atȝ anthiochiā de-
uenerūt. qui gentibꝫ quidē credere
miſteriū fidei nōdū audebāt. iudeis

tamen p̄dicabāt . Interea paulus
adhuc vaſtabat eccl'iaꝫ·ingrediens
domos et ꝑtrahens viros ac mulie=
res·tradebat in carcerē . Sꝫ philip=
pus qui erat vnꝰ de ſeptem·cū ſte=
phano dyaconus ordinatꝰ· deſcē
dit ſamariā ỽtute dei repletꝰ· et pre
dicabat primꝰ ỽbum dei ſamarita=
ne genti in quo tāta erat diuine gr̄=
tie efficacia·ut etiā ſymonem ma=
gum ſuis p̄dicationibꝫ cōſternaret
Q̄d per idem temporis ·celebris fa
me apud ſamaritanorū pp̄los ha=
bebatur·ita ut ỽtus dei magna eſſe
putaretur . Sꝫ is cū vidiſſet ſigna
et miracula que a philippo ꝑ diui
ne gratie poteſtatē fiebāt·et obſtu=
pefactꝰ et territꝰ ceſſit ·et credere ſe
in xp̄m uſqueq̊ etiā baptiſmū ac=
cipet ſimulauit . Q̄d reuera mirari di
gnum eſt·hodie que eodem ordine
fieri ab hijs qui velut hereditariā
ab illo ſimulationē ſecte impuriſſi=
me ſuſceperūt ·quiqꝫ auctoris ſui
artibꝫ inſtituti·eccl'iaꝫ fraude quali=
bet īgreſſi lauacrū furātur·et ſanc
ta noſtra velut alicuiꝰ morbi cōta=
gione cōmaculāt . Serpit eñ eorū
venenatꝰ ſermo·ſicut vlcꝰ in gregi=
bus·et occultis verborū morſibus
incautis letale virus infūdit·do=
nec noxias eorū latebras diligen=
tia paſtoris inueſtigatas deducat
ad lucē·ſicut et ip̄e ſymon petri in=
duſtria cōprehenſꝰ·penā quā me=
rebatur expendit . Verū ꝑ dies ſin
gulos augeſcente p̄dicatione verbi
diuini ꝑ dei ꝓuidentiā ex ethiopie
regionibꝫ adeſt quidā regine gen=
tis illiꝰ p̄poſitus·moris quippe eſt

illi nationi etiam nūc a feminis regi
tanq̄ꝫ vota in iheroſolimis redditu=
rus . Huic philippꝰ reſponſis ſan
cti ſp̄us miſſus ·p̄mo ex omnibus
gentibꝫ miſteriū fidei et ſacramen=
tum baptiſmi tradit·et velut quaſ=
dam cum deo p̄micias oim̄ conſe=
crat nationum . Hūc opinio tenet
ad patriā terrā regreſſū ·ſcientiam
dei ſūmi ·et ſalutarē dn̄i nr̄i p̄ſētens=
tiam indigenis gentibus ſicut ſibi
tradita fuerat p̄dicaſſe·in quo rebꝫ
ip̄is cōpleta eſt ꝑ eū ꝓphetia q̄ dicit
ethiopia p̄ueniet manus eius deo
Dum hec iſta agūtur ·paulus vas
electionis·non ex hominibꝫ neqꝫ ꝑ
hoiez· ſed per reuelationē iheſu xp̄i
et dei pr̄is ·q̄ eū reſuſcitauit a mor=
tuis in apl'atum vocatur ·celeſti ad
ſe voce delata . Interea cū ꝑ omīeꝫ
iam locū ·de reſurrectione et mira=
bilibus dn̄i nr̄i iheſu xp̄i·et de aſcē
ſione eiꝰ ad celū felix fama loque=
retur ·ac ꝑ oim̄ aures beati huius
rumoris voluētur oppinio ·et qm̄
antiqui mores erant apud roma=
nos·ut ꝓuinciarū iudices ·ſi quid
forte noui in hijs quas regebant
ꝓuincijs accidiſſet ·vł principi vel
ſenatui nūciarēt ·uti ne ex hijs que
gerebātur ignorare aliq̄t videren=
tur·de reſurrectione a mortuis dn̄i
et ſaluatoris noſtri iheſu xp̄i ·que
iam in omīeꝫ locū fuerat ꝑuulgata
pilatus tiberio principi refert· ſed
et de ceteris mirabilibus eius et vt
poſt mortem cum reſurrexiſſet a q̄ꝫ
plurimis iam deus eſſe crederetur

ẏberius q̄ cū reperiret ·retu
lit ad ſenatū. Senat⁹ autem
ſpreuiſſe dicitur ·ꝑ eo ꝙ n̄
ſibi prius hui⁹ rei iudiciū fuerit de
latū· ſed auctoritatē ſuā preuenerit
vulgi ſn̄a. Lex etem̄ erat antiquit⁹
deſignata ·ne quis apud romanos
deus haberetur · niſi ſenat⁹ decreto
et ſn̄a confirmatus. Porro aūt ꝑ
vēo h̄ erat qd̓ agebatur ·ne diuina
virt⁹ hūanis putaretur aſſertōibꝫ
indigere. Cunqꝫ ſecūdū ea que ſu
pra dixim⁹ renuiſſet ſenat⁹· tibe-
rius tn̄ tenuit ſentenciā ſuā· ne quid
aduerſū doctrinā xp̄i contrariū mo
liretur. Hec terculliān⁹ vir. et legū
et inſtitutōnum romanorū pitiſſi-
mus· et inter noſtros ſcriptores ad
modum clar⁹· in apologetico ſuo
quē aduerſū gentes ꝑ nr̄a fide ſcri-
bens· hoc mō retulit. Ut de origi-
ne inquit aliq̄d retractem⁹· eiuſmōi
legum vet⁹ erat decretū· ne quis de
us ab impatore conſecraretur niſi-
a ſenatu ꝓbat⁹· ſicut marcus emili⁹
de deo ſuo alburno ·facit et hoc ad
cauſā m nr̄am ꝙ apud nos hūano
arbitratu diuinitas penſetur. Et ni
ſi homi deus placuerit· deus nō erit
homo iam dō ꝓpicius eſſe debebit
Tiberius ego cui⁹ tempore nomē
xp̄ianorum in ſcl̄m intrauit· ānun
ciata ſibi ex ſyria paleſtīa· que illic
veritatē iſtius diuinitatis reuelaue
rant detulit ad ſenatū. Tum ꝑrōga
tiuā ſuffragij ſui ſenat⁹ qꝛ non ipe
ꝓbauerat reſpuit· ceſar in ſn̄a man
ſit· cōminat⁹ periculū accuſatoribꝫ
xp̄ianorū. Hec terculian⁹

¶ Capl̄m· iij·

uod ꝑfecto diuina ꝓuiden-
tia ita tunc ceſaris ſenſibus
ingeſſit· vt abſqꝫ vllo obſta
culo ipīs dūtaxat inicijs euangelij
ſermo vſqꝫquaqꝫ pcurreret. Vn̄ fac
tum eſt ·vt repente q̄i celitus lumen
oſtenſū· et vt radi⁹ quidā ſolis erū
pens totū orbem claritate ſupni lu
minis illuſtraret· vt cōpleretur et il
la ꝓphecia q̄ dixerat Jn omnem ter-
ram exiuit ſon⁹ eorum euangeliſta
rum dūtaxat et apl̄orū. Et ī fines
orbis terre v̓ba eorū· ex quo et per
om̄s ciuitates ac vicos īmēſe mul-
titudines velut meſſiū tempe frumē
tum ad areas· ita ad eccl̄ias ꝓpl̄i cō
gregabātur· quicūqꝫ illi a pentibꝫ
tdite ſibi morbide ſupſcitionis vin
culis tenebantur· p doctrinā xp̄i ſil̄
et p v̓tutum miracl̄a que fieri vide
bant · recepta veri dei noticia tanꝙ
a tirannicis dominijs liberati · ad
vnū verū deū ad dominū creatorē-
qꝫ ſuū vetuſti penitentes erroris ·fi
deli cum confeſſione veniebant

Qum igitur paſſim iā p om
nes etiā gentiliū populos
ꝑfuſius effunderetur diuina digna
tio· primus cornelius apud ceſareā
paleſtinā vrbē maximā· cū omni do
mo ſua ad fidē xp̄i ·petro miniſtrā
te pducitur. Jam inde ꝙplurimi
et alij ex gentib⁹ apud anthiochiā
ad fidē venīūt eorū p̄dicatōe ptrac-
ti· quos p̄ ſeditōe aduerſus ſtepha
num cōmota · diſſeminatos eſſe p
om̄em locū ſupius edocuim⁹. Per
quos et anthiochiā florentiſſima cō
gregatur eccl̄ia · ī qua erant etiam

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ꝓphetici ordinis viri ꝗ̄plurimi· cū
quibus et barnabas et paulꝰ qui-
bus omibus pariter in gratia dei et
vnanimitate degentibꝫ ·ibi p̄mum
diſcipuli veluti ꝓhenni fonte ſup-
to vocabulo appellati ſunt xp̄iani
Qua tempeſtate agabꝫ quidā vnꝰ
ex hijs q̄ aderāt ꝓphis· famē mag-
nam futurā diuinis p̄ſagabat ora-
culis. Paulꝰ vero et barnabas cū
miſterio a fratribꝫ collato ꝙ ſanc-
torū vſibus deſeruirēt iheroſolimā
deſtinantur ꝛc

Interea tiberiꝰ duobꝫ et viginti cir-
citer ānis ſui principatꝰ exactis· vi
uendi finē fecit. Pꝰ quē gapus im
pium ſuſcepit ·et cōtinuo iudeorū
principatū tradit agrippe· ſimul et
philippi ac liſanie tetrarchias . Cū
quibꝫ et paulopoſt herodi ſe idem
pater contulit· ip̄m vero herodem q̄
vel in iohānis nece auctor extiterat
vel in paſſione dn̄i interfuerat mul-
tis excruciatū modis eterno damp-
nat exilio· ſicut ioſephꝰ in hijs que
ſupra inſeruimus ſcribit . Huius
temporis filo inſigniſſimus ſcrip-
torū florebat ·qui nō ſolum in nr̄a
verū et in grecorū philoſophia pri
mus inter p̄mos habebatur . Hic
aūt genere quidē a ꝑauis hebreus
apud allexandriā vero in omibus
claris et nobilibus viris clarior ac
nobilior erat · In diuinis aūt legibꝫ
et patrijs inſtitutis ·quātꝰ qualis
qꝫ fuerit· ex hijs que nobis libro
rum ſuorū tradidit monimētis· oī-
bus clarū eſt . Quis eīn digne va-
leat explicare· quanta eiꝰ in liberali
bus litteris fuerit inſtitutio ·q̄nta
in philoſophicis· quātuſqꝫ maxime
in platonicis et pitagoricis fuerit
diſciplinis· atꝫ oīs et qui ſecū flo-
ruerāt pene et qui p̄ceſſerāt ſuparꝫ
Hic igitur ip̄e temporibꝫ gaij q̄n
ta iudeis acciderit mala· quinqꝫ vo-
luminibꝫ exponit . Sꝫ et de eiuſdem
mentis gaij inſania cōmemorat ꝙ
intantū ſupbie elatꝰ ſit· vt deum ſe
voluerit appellari. In ip̄is aūt vbi
de iudeorū cladibꝫ refert· ſuā qꝫ le-
gationē· quā ꝓ cōtribulibꝫ ſuis iu-
deis detulit ad vrbem romam deſcri
bit· et ꝙ ꝑorans apud gaiū ꝓ pa
trijs legibꝫ nichil ampliꝰ ꝗ̄ irriſio-
nem retulerit domū· et immo pene
piculum mortis incurrerit

Capl̄m ·iiij ·

Sed et ioſephꝰ meminit horū
in octauodecimo antiquita
tum libro· talia quedā ſcribēs . Et
quidē cū ſeditio apud allexandriā
fuiſſet exorta īter iudeos et grecos
terni ab vtriſqꝫ ꝑtibus legati mit-
tūtur ad gaiū . In quibꝫ ꝓ parte
grecorū erat quidē legatus appion
noīe. Qui cū in ceteris ꝗ̄plurimis
inſimularet iudeos· tn̄ maxime ꝙ
honorē ceſari nō deferrent ·ut mo-
ris eſt facere omnibꝫ qui romanis
faſcibꝫ ſubiacent . Hic ego aiebat
neqꝫ aras gaio neqꝫ templa conſti
tuūt· neqꝫ alia huiuſmōi ·in quibꝫ
ei diuini honores a ꝓuincialibꝫ de
ferūtur . Sed ſoli ſūt qui neqꝫ ſta-
tuas ei decernūt· neqꝫ ſacramentum
noīs eius obſeruāt . Cumqꝫ hec et
alia grauiora allegaret appion ꝑ
que concitari crederet gaiū ·filo q̄

legationi ꝑerat iudeoꝝ· vir in oibꝫ
magnificꝰ allexādria labarche frat̄
philoſophie non ignarꝰ potentiſſi-
me purgauit obiecta· ſꝫ obiecit cū
gaius et iubet ilico e cōſpectu ſuo
abſcedere· tūc iracūdia repletus ſe
cum ipē rimatur qḋ in eos cōferat
mali. Egreſſus aūt filo cū iniuria
ait ad iudeos q̄ ſibi aſtabāt. Bo-
no aio nos eſſe oportet qꝛ iratus eſt
gaius· qꝛ neceſſe eſt adeſſe diuinū
vbi hūanū ceſſat auxiliū. Hec qui
dem ioſephꝰ. Sed et idē filo ī ipo
libro quē de ſua legatione cōſcri-
bit ſingillatim de omnibus que a
ſemetipo geſta ſūt refert. Ex quibꝫ
illa ſola cōmemorabo· que legenti-
bus euidenter in iudeos· diuinā pro
piaculis q̄ aduſum xp̄m auſi ſunt
indicent vltionem

¶ Capl̄m· v·

Primo quidē temporibꝫ tibe
rij refert in vrbe roma iuli
anū quēdam magni apud impato
rem loci· vniūſam eoꝝ gentē ſūmo
niſu interimere voluiſſe· in iudea
aūt pilatum ſub quo in ſaluatorē
facinꝰ admiſſū eſt· dū templum qḋ
in iheroſolimis tunc adhuc mane-
bat integrum profanare temptaret
maximis eos pturbatōnibus agita
uiſſe. Sꝫ et poſt tiberij occaſū· ga
ium refert ſucceſſorem eius· cū cete
ris q̄plurimis tum etiā iudeoꝝ gē
ti acerbiſſimū extitiſſe. Quod pſto
eſt etiā in ipius ſcriptoris ſermoni
bus diſcē. Multa in gaio erat qui
dē inq̄t igenij ꝑuitas· qua erga om
nes homīes· tū ꝑcipue erga iudeo-
rum gentem ferebatur· et ſpeciali
quadā ſeuicia· loca eoꝝ que in di-
uinis habent ſupplicationibꝫ conſe
crata incipiens ab allexādria diri-
pi· et contra religionē moreſqꝫ gen
tis pſanari iubet· ſtatuis ſuis et ſig
nis ea atqꝫ ymaginibꝫ replens· tem-
plū qꝫ ſācte ciuitatis qḋ ſolū mane
bat totꝰ pſane cōtagionis intactū
et a maioribꝫ perdurauerat· aſilum
commutare in templū ꝓprie noīs
auſus eſt· ut edes iouis nobiliſſimi
noui dei gaij vocaretur. Sed et ali
as innūas clades· et vltra oīs tra-
gicos lucꝰ· apud allexandriā iude
is irrogatas eſſe ſub gaio· in ſcḋo
opis ſui de vtutibus libro· vir me
moratꝰ exequitur. Nec nō et ioſe-
phꝰ cōſona huic· de pilati tempibꝫ
ſcribens p piaculis ſaluatoris· que
vniūſe genti acciderit mala· audi
ut etiā ipe in ſecūdo iudaici belli de
fleat libro. Is autem ait qui miſ
ſus eſt in iudeā a tiberio pcurator
pilatꝰ noctu velatas iheroſolimam
itroferri imagines ceſaris iubet ac
ſtatui. Qḋ vbi dies exortꝰ eſt ma-
gnam pturbationē iudeoꝝ ꝓplis
excitauit· ſtupentibꝫ et perturbatis
ad nouā faciē rerū. Coniciebāt nā
qꝫ ex hoc· qꝛ ſpernerentur et cōcul-
carentur iā leges ſue et omīa inſti-
tuta maioꝝ· quibꝫ nichil tale ha-
beri intra menia vrbis illiꝰ fas eſt
Sꝫ hoc eſt nimirū in quo eis ipie
pfeſſiois ſue velox vindicta dāpna
uit· p eo qꝛ ſecūdum euāgelij rela
tionē ſimul gens cōclamauit vniū-
ſa. Nō habemꝰ regem niſi ceſarē
Tum deinde idem ſcriptor· aliam
quoqꝫ in eos delatam cōmemorat

ultionē dicēs. Poſt hec aūt etiam
alia in eos incidit pturbatio. p eo
ꝙ ſacrum erariū qd̓ apud eos pa-
tria ligua corbanan appellatur cō-
tra fas i uſus cōmunes publicoſq;
aqduct⁹ progari videret. q; trecentis
ſtadijs deducebatur. p quo nimia i
dignatione populus mouebatur
Cumq; adeſſet pilat⁹ iheroſolimis
audent adire eū et clamoribus fati-
gare. At ille pͤuiderat ſeditōe; futu
ram. milites habitu plebeio obtec-
tis armis multitudini imiſcuit. p-
cepto eis dato. uti ne gladijs in ſe
dicioſos ſed fuſtib; uterentur. Igi-
tur ubi tempus fuit. ſigno de tribu
nalib; dato. cedi pſterniq; ceperūt
nōnulli uberantiū uulnerib;. pluri
mi aūt dū in fugā cōuerſi pruunt
ppria cōſpiratione pculſi pire. re-
liqui vero diſperſi et ſuorū funeri-
bus deterriti vim doloris ſilentio
repreſſere. multas pͤterea clades in
iheroſolimis eis obueniſſe. dū no-
uis ſemp rebus ſeditioſi⁹ ſtudēt. idē
ſcriptor exponit. oſtendēs ꝙ ex an
ni cōmiſſi ſacrilegij tempore. nūꝙ
ab eis ſeditionū furor. nūꝙ bella
morteſq; ceſſarūt. uſqueq̄ ultimum
et exiciabile malū. tempo͛ib; veſpa
ſiani eos obſidionis incluſit

¶ Capl̄m. vj.

Igitur iudeos p comiſſo ſcelere. ul-
tio diuina dāpnabat. Sʒ et pila-
tus. qui in ſaluatorē iniqui iudicis
fūctus eſt officio. hiſdem temporib;
gaij. tantis ac talib; malorū cladi-
bus cruciatus eſt. ut ppria ſe ma-
nu tranſuerberaſſe. et nefariā uitā
ui abieciſſe referatur. Nec enim
poterat. tanti piaculi miſter ipunit-
tus euadere. ſicut in hiſtorijs greco
rum reperim⁹. eorum dūtaxat qui
olimpiadas. ſcribūt et ānales rerū
geſtarū libros. ad poſteritatis me-
moriam condunt

¶ Capl̄m. vij.

edem gaio quatuor ānis
nec integris pricipatu mi-
ſtrato. claudi⁹ impator ſuccedit. ſb
quo fames ſatis dira uniuerſum or
bem terre obtinuit. Hoc tamē ita
futurū longe ante nr̄i pphete pͤdix
erāt. ſicut in actib; aplorū refertur
agabū quēdam pphetam famem
magnam futurā. ſb imperatore clau
dio denūciaſſe. Verum lucas qui
hec de agabo refert. cōiungit etiā
hoc qd̓ p paulū et barnabam. fra-
tres qui erant anthiochie. p virib;
unuſquiſq; ſūptum miſerint ſanc-
tis habitātibus iheroſolimam. Et
poſt hec addit dicens

¶ Capl̄m. viij.

In illo aūt tempore. ſine dubio tē-
pus qd̓ ſub claudio fuit. cū fames
erat deſignata. imiſit inq̄t herodes
rex man⁹ ſuas affligere aliquos de
eccl̄ia. et interfecit iacobū fratrē io-
hānis gladio de hoc aūt iacobo. cle
mens allexādrin⁹ etiam hiſtoriam
quādam dignam memoria. in ſep
timo diſputationū ſuarum libro
ſcribit platam ad ſe uſq; ex traditi
one maiorū. Quīqdem inq̄t et is
qui obtulerat eum iudici ad marti-
riū. iacobū ſcʒ. motus etiā ipe con
feſſus eſt ſe eſſe xpianum. Ducti ſūt
inq̄t ambo pit͛ ad ſuppliciū. Et
cū duceretur i via. rogauit iacobū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

dari ſibi remiſſionē. At ille parū
perdeliberans · pax tibi inꝗt et oſcu
latus eſt eum · et ita ambo ſimul ca
pite plexi ſūt

Caplm · ix ·

Sed tūc inꝗt vt ait ſcriptura
diuina · vidēs herodes qꝫ de
iacobi nece gratum eſſet iudeis · ad-
didit adhuc · et petrum coniecit in
carcerē · ſine dubio etiā punire vo
lens · niſi diuinū affuiſſet auxilium
Quo angelꝰ ei noctu aſſiſtens mi-
rabiliter eum vinculorū nexibꝫ ſol
uit · et ad miſterium predicationis
ire liberū iuſſit. Et cum petro qui
dem hec geſta ſūt. Regis vero faci
nus in apl'os ꝑpetratū · dilationē
non patitur vltionis · ſed cōtinuo
vindex adeſt diuinitꝰ dextra · ſicut hi
ſtoria in apl'orum actibꝫ cōſcripta
nos edocet. Cum inꝗt ceſaream de
ſcendiſſet herodes et in die ſolemp-
ni ꝑclara veſte regia indutus pro
tribunali cōſediſſet · ac de ſublimi
cōcionaretur ad ppl'm · cūqꝫ ppl'ꝰ ac
clamaret ei dei voces et nō homis
ſtati inꝗt ꝑcuſſit eū angelꝰ dei eo
ꝙ non dederit glāꝫ deo · et ſcatens
vermibꝫ expirauit. Miraculo autē
dignū eſt · tantā cōſonātiam diui-
narū ſcripturarū · cum hiſtoriogra
phis gentis illius dep'hendi. Ipſe
etenī ioſephꝰ de eiſdem commemo-
rans nonodecimo libro antiꝗtatū
bis quibꝫ inf'ra ſcriptum eſt hec ſer
monibꝫ refert. Tertiū inꝗt ānum
impij iudee totius expleuerat · cum
forte ceſareā q̄ prius pirgoſtrato-
nis vocabatur aduenit · vbi cum in
honorem ceſaris ſpectacula ciuibꝫ
ederet · votiuo ut videbatur ſalutis
ceſaris die · cūqꝫ illuc totꝰ ꝓuincie
viri honore et facultatibꝫ ꝑditi cō-
ueniſſent · ſecundo ſpectaculorū die
indutus veſte fulgenti ex auro ar-
gentoqꝫ mirabiliter cōtexta · incipi-
ente die ꝓcedit ad theatrū. Vbi cū
primo ſolis radios argentee veſtis
gremio ſuſcepiſſet · repcuſſo ſplen-
dore duplicatam ſpectantibꝫ lucem
fulgor metalli vibrātis effudit · ut
intuentibꝫ pſtringeret aciē terror
aſpectꝰ · et per hoc plus aliq̄d de eo
ꝙ humane nature eſt · artifex arro
gantia mentiretur. Ilico adulātis
vulgi cōcrepant voces · honorē ſo-
nantes · ſed exiciū cōferentes et hinc
atꝫ hinc caueis cōclamātibus deus
cōpellatur · atꝫ ut fieret ꝓpiciꝰ ſup-
pliciter exoratur · dicentibus ppl'is
ꝙ nūc vſqꝫ ad homīeꝫ te timuimꝰ
ſed ex hoc ſupra iam hūanā natu-
ram te eſſe fatemur. Sꝫ rex accla-
mationē contra fas habitā non re-
preſſit nec īpietate illicite adulatio
nis exhorruit · donec reſpiciēs pau-
lopoſt iminētem atꝫ inſiſtentē capi-
ti ſuo videret angelū · eumqꝫ ſenſit
cōtinuo exicij ſui miſtrū · quē prius
nouerat ꝓuiſorē bonorū. Et ecce
repente cruciatus eū ex dolore īcre-
dibili ventris atꝫ inflatione corri-
puit · reſpiciensqꝫ ad amicos · en in-
ꝗt ille ego deꝰ veſter ecce ꝓpellor
cōfeſti et deturbor ex uita · q̄mquidē
diuina vētus nuper collatas in me
falſas arguit voces. Et qui modo
imortalis dicebar a vobis · p̄ceps
iam iāqꝫ rapior in mortem Sꝫ ſu-
ſcipienda ē ſentētia quā deꝰ ſtatuit

Nam et vixim⁹ haut cōtēpnendi
et longeuitatē que beata putatur
expleuim⁹. Et cū hec dixiſſet· vi do
loris vehemētius agitat⁹ inſtanter
ad palaciū reportatur. Cumqȝ di=
uulgatū eſſet eum ꝓpe diē moritu=
rum· ingens multitudo toti⁹ etatis
et ſex⁹ cōueniēs· more patrio ſuper
cilicia ſtrati omipotenti dō p regis
incolomitate ſupplicabāt. Omnis
aūt domus regia· planctibꝰ et ge=
mitibꝰ pſonabat. Cum interi rex
ipē in excelſo ſolario recubās et de
orſū reſpiciēs· ac pnos pſtratoſqȝ
oēs cū fletibꝰ puidens· ne ipē qui=
dem temꝑabat a lacrimis. Verum
cōtinuis qnqȝ diebꝰ ventris dolori
bus cruciat⁹· vitā violenter abru=
pit· qnquageſimū etatis et quartū
agens anum regni vero ſeptimum
Quatuor etenī ſub gaio ceſare an=
nis regnauerat· philippi thetrarchi=
am tribus ānis obtinēs. Quarto
aūt etiā herodis ſibi adiūgens· tri=
bꝰ aūt reliquis anis ſub claudio ce
ſare exactis. cū ī ceteris q̄pplurimis
ioſephum tū in hijs tā integre· di=
uine ſcripture cōcordare valde mi=
ratus ſum. Qđ vero videtur in ſo=
lo regis vocabulo variare· cum et
temp⁹ et actus et res eundē oſten=
dat fuiſſe· poſſibile ē ut ſicut ī alijs
q̄pplurimis iudeorū noibus iueni=
mus· etiam hūc duplici vocabulo
nūcupatū· quorū altero lucas· no=
ſter altero vſus ſit et ioſeph⁹. Verū
qm̄ rurſum lucas in actibꝰ apłorū
introducit gamalielem· cū de apłis
in iudeorū cōſenſu deliberatio fierꝫ
hoc ipo in tempoē dicentē. Quia
ſurrexit theodas quidā· dicens ſe eē
magum quendā· qui deſtruct⁹ eſt· et
oēs qui ſequebātur eum diſſoluti
ſunt. Age etiā de hoc q̄d ioſeph⁹ ī
hoc eodē libro ſcripſerit ꝓferam⁹

Capłm ·x·

Varro inq̄t iudeā pcurāte· dꝰ
ceptor quidā magus theo=
das noie· pſuadet ꝓpli multitudi=
nem ſublatis ꝓprijs facultatibꝰ vr=
bes excedere· et ripas iordanis flu=
minis obſidere. Dicebat aūt ſe etiā
ꝓphetam eſſe· et poſſe vbi ſui p̄cep=
to fluuij fluenta dirimere· et facilē
ſectatoribꝰ ſuis flumis trāſitum da
re. Que cū diceret· multos dece=
pit. Fadus vero nō in longū ve=
cordie ei⁹ indulſit· ſed īmittit equi=
tum turmā· q̄ ex impulſo irruens ſu
per eos· q̄pplurimos quidem pemit
mľtos tū et viuos cepit· ipius aūt
theode caput deſectū iheroſolimam
reportauit. Poſt hec idem ſcriptor
etiā de fame q̄ ſub claudio facta eſt
hoc mō memorat. Per idē temp⁹
inq̄t fames magna obſedeat etiam
iudeam. Qua tempeſtate regina
noie helena multis pecunijs cōpa=
ratum frumētum de egipto· et ihe=
roſolima delatum indigentibꝰ mi=
ſtrabat. Quid tā cōſonās tanq̄ꝫ cō
cordans· q̄ hec ſunt· cum illis q̄ in
actibꝰ apłorū ſcribuntur vbi dici=
tur· qȝ diſcipuli· qui erant anthio=
chie ꝓut potunt vnuſq̄ſqȝ miſerūt
in miſteriū ſanctis habitātibꝰ in iu
dea· deferendū per man⁹ barnabe et
pauli ac p pſbiteros diſpenſandū
Helene vero hui⁹ cui⁹ hiſtoriog̃=
phus intulit mentionē· etiā nunc

extat ſepulchrum nobile ꝓ portis
iheroſolimorum . Regnaſſe autem
apud adiabenorū gentē refertur

¶ Caplm . xi .

Interea cum fides dn̄i et ſaluatoris
noſtri iheſu xp̄i ꝑ oīm creſceret mē-
tes . et ꝑ dies ſingulos religionis
ꝓpagarentur augmēta . neq̄ꝙ qui-
eſcit hoſtis ſalutis hūane . ſed vrbē
maximā q̄ eſt caput oīm ꝑuenit . et
ſymonē illū de quo in ſupioribus
diximꝰ euocat . cuiꝰ nefarijs artibꝫ
adminicula ip̄e maiora ſuppeditās
plurimos vrbis illiꝰ ciues in erro-
ris eius vincula cōiecit . Deſignat
hec vir in ſcriptoribꝫ nobilis . non
multo poſt aplorū tempꝰ exortus
iuſtinꝰ . de quo ſuis in locis q̄ com
petit aſſignabimꝰ . Hic igitur in
apologetico quē ꝓ fide noſtra ad
impatorē anthoninū ſcribit . d' hijs
hoc mō refert . Et pꝰ aſcenſionem
inquit domini ad celum . iſtigabāt
demones quoſdā hoīm . q̄ dicerēt ſe
deos eſſe quos nos fugauimꝰ Sy
mon deniq̄ꝫ quidā ſamaritanus . de
vico q̄ dicitur gutho . ſub claudio
ceſare magicis artibus et ope demo
nū ſubleuatus . in vrbe nr̄a q̄ regnū
oīm tenet . ꝙplurimis per fantaſias
deceptis deꝰ decretꝰ ē . et ſimulachri
apud nos q̄ deus honore donatus
eſt . in fluīe tijberis inter duos pon
tes collocati habētes etiā titulū la-
tinis lr̄is ſcriptū . Symoni dō ſctō
quē et oīs pene ſamarite . nōnulli
etiā ex ceteris gentibus tanq̄ꝙ ſūmū
deum . et adorant et cōfitentur Sed
et ſelenen quandā erroris eiꝰ ac de-
ceptōnis comitē . que prius in ꝓſti-

bulo ſteterat apd' tijrū vrbē fenicis
cum ip̄o velut primam quendam
mentē conſecrauerūt . Hec quidē iu
ſtinꝰ . Conſona vero huic etiā yre-
neus ſcribit . in primo aduerſus he
reſes libro . in quo vel quis ip̄e fu-
erit ſymon . vel ꝙ̄ pura eius opera
atq̄ꝫ doctrina . plenꝰ refert que ml̄-
tum eſt vt inſeramꝰ hijs libris . Li
ceat volentibꝫ ea ſcire . per ſingula
ex ip̄is ſupradicti yrenei libris vel
de hoc tibi vel de ceteris auctoribꝫ
diuerſarū hereſū . et de venenatis eo
rum dogmatibꝫ diligentiꝰ noſcere
Caput igitur totius prauitatis . et
principiū oīs hereſis a ſymone ce
piſſe accepimꝰ . ex quo vſq̄ꝫ in hodi-
ernū ſectatores eiꝰ . ſimulātes adire
ſe puriſſimā xp̄ianorū philoſophi-
am . quā vident apud oīs ꝓ caſti-
tate vite . et inſtituti ſanctitate mira
bilē ſupſtitionis ydolorū . quā deſe
rere videntur . rurſum vincul' inect-
tūtur colentes et venerantes pictu-
ram et ymaginē ſymonis . et illiꝰ
quā ei ſceleris ac turpitudis extitiſ
ſe ſociam diximꝰ ſelenen . hijs incē
ſos odores offerūt . his ſacrificia et
libamīa īpura delibāt . Sed et ho
rum adhuc nequiora et execrabilis
ora cōmittūt . Aiūt eīn eſſe quedā
apud ſe ieffabilia . que cum primo
quis audierit mente excedat . et eo-
rum quaſi v'tute perculſus velut at-
tonitꝰ maneat . et uſq̄ꝫ ad dementiā
veniat . Que cum ita ſint . aiūt im
poſſibile eſſe vel ſcripture ea tradi
vel ore ac labris ꝓferre . Nec qui
audit . ꝑ ueneratione ita ſe habere
rem credit . Porro aūt vere illa

huiuſmodi ſunt · q̄ pro ipuritate et
obſceitate ſui · caſtis et pudicis au:
ribus execrabilia et penit⁹ horreſcē
da ducantur . Quitq̄t enī illud eſt
turpe et impurū · qd̓ excogitari a
q̄quā poteſt · omī hoc impuri⁹ eſſe
illud traditur · qd̓ inq̄natiſſime hu:
ius hereſis · miſtice tectum apud ſe
reſuari pollicentur archanū · iſelici
bus p hec mulierculꝫ et peccatis vt
ait aplos oneratis deteſtabiliter il:
ludentes . Nūc igitur taliū malo:
rum prīz et auctorē · p idem temp⁹
ſymonē ex apparitorū ſuorū nūo
dyabolus ſuſcitās · ad vrbem maxi
mam ire cōpulit romā · vt ibi potē
tiſſimis atlethis dn̄i · ac ſaluatoris
noſtri ihesu xp̄i aplꝭis · in hoc ip̄m
ab eo ſubrogat⁹ obſiſteret . Sꝫ di:
uina v̓tus et gratia · i maximo pre
cipue certamie · nunq̄ꝫ deſerit ſuos
q̄ incenſam maligni flāmam tota
celeritate reſtinguit · et omneꝫ alti:
tudinē deſtruit · extollentem ſe adū
ſum ſcientiā dei . Propter qd̓ neqꝫ
ſymon neqꝫ alius quis congreſſus
tūc aduerſus aplos dn̄i · potuit ob
tinere · qꝫ veritatis lux et v̓bi diuini
claritas · q̄ ob ſalutem hoim nuper
obfulſerat · p aplos ſuos toti⁹ mē:
dacij diſcuſſa caligine · de humaīs
mentibꝫ ignorantie tenebras effu:
gabat . Deniqꝫ ſupradict⁹ magus
veri lumis fulgore pculſus · cecita:
tem continuo male ſane mentis in:
currit · quippe qui iam et pri⁹ in iu
dea · p aplm petrum de hijs q̄ gere
bat ſceleribꝫ cōfutat⁹ · tranſmarinā
aggreſſus eſt fugam · et ab orien:
te ad occidentē uſqꝫ ptendit · nuſq̄ꝫ
ſibi vitam niſi in fuge ſubſidio ſpe
rās . Is igitur vrbē romā ingreſſ⁹
vtens āminiculo aſſiſtentis ſibi et
adherentis demoniace v̓tutis · quā
paredrū vocāt · breui tempe intm̄
malorū venit pfectū · ut etiā ſimu:
lachri a ciuibꝫ romanis · tanq̄ꝫ de⁹
honore potiretur

Capłm · xij ·

Sed nō in longum pmanꝫ
fraude q̄ſita diuinitas . Cō:
tinuo nāqꝫ in ipis claudij tempori
bus · clementia diuine puidētie · p:
batiſſimū oim aplorū · et maxime
fidei magnificēcie et v̓tutis merito
pmorum principem petrū · ad vrbē
romā · velut adu̓ſam hūani generis
cōmunē pniciē repugnaturū dedu:
cit · ducē quendā et magiſtrū mili:
tie ſue · ſcientē diuina p̄lia gerere et
v̓tutum caſtra gubernare . Iſte ad:
ueniēs ex orientis ptibꝫ · ut celeſtis
quidā negociator · mercimonia di:
uini lumis ſi quis ſit cōpare pat⁹
aduexit · et ſalutaris p̄dicationis v̓
bo · pmus in vrbe roma euangelij
ſui clauibꝫ ianuā regis celeſtis ape
ruit

Capłm · xiij ·

Igitur cū romane vrbi clarum ver:
bi dei lumē fuiſſet exortū · ſymonis
quidē tenebre cū ſuo auctore reſtinc
te ſūt · ſermo aūt veritatis et lucis
qui p petrū p̄dicabatur · omniū ſorū
mentes placido illuſtrauit auditu
ita ut quotidie audientibꝫ eū nulla
vnq̄ꝫ ſocietas fieret · vnde neqꝫ au:
ditio eis ſola ſufficeret · ſed marcū
diſcipulū ei⁹ omibꝫ p̄cibus exorāt
vti ea que ille verbo p̄dicabat ad

ꝑpetuā eoꝝ cōmonicōez habendā
ſcripture traderet. q̄ domi foriſq; in
huiuſcemōi verbi meditatōib; per
manerēt. Nec pri⁹ ab obſecrando
deſiſtūt. ꝙ que orauerant īpetrarēt
Et hec fuit cauſa ſcribendi qḋ ſecū
dum marcū dicitur euāgłm. Pe-
trus vero ut p ſpm̄ ſanctū religio-
ſo ſe ſpoliatū repit furto. delectat⁹
eſt fidem eoꝝ per hec deuotionēq;
conſiderās. factūq; confirmauit et
imꝑpetuū legendā ſcripturam ec-
cleſijs tradidit. Clemēs in ſexto di
ſputationū libro. hec ita geſta de-
ſcribit eſſe. Cui et ſimile dat teſti-
moniū etiā hierapolites eps̄ noīe
papias. qui et hoc dicit. qḋ petrus
ī pima epła ſua. quā de vrbe roma
ſcripſit memierit marci. ī qua tropi
ce romā babiloniā nominarit cū
dicit. Salutat vos ea q̄ in babilo
ne electa eſt. et marcus fili⁹ meus

Capłm. xiiij.

Hunc aūt marcū tradūt pri-
mum ad egiptum ꝑrexiſſe
atq; ibi euāgeliū qḋ ipe cōſcripſe
rat pdicaſſe. et ipm primū eccłiaz
apud allexandriā cōſtituiſſe. Tan
ta aūt refertur multitudo credentiū
viroꝝ ac mulierū. primo ingreſſu
exemplo ſobrietatis eius et cōtinen
tie cōgregata. ut etiā cōuerſatio eo
rum qui p ipm crediderāt. et vite
totius abſtinentie ac frugi eoꝝ ſo-
briaq; conuiuia. libroꝝ memorie
mandarentur a viro diſertiſſimo fi
lone. quē pmo tenet temporib; clau
dij īpatoris romā veniſſe. et petrū
apłm vidiſſe. atq; ei⁹ adheſiſſe collo
quijs v̄bum dei pdicātis. Qḋ val-
de eſt veriſimile. qui et ſcripturam
iſtam quā diximꝰ. poſteriorib; ab
eo tempibus conſtat eſſe cōpoſitā
In qua euidentiſſime oīa eccłie in
ſtituta cōplectūtur. que et tūc tra-
dita ſūt. et in hodiernū ſeruantur
a nobis. Sz et abſtinētiā vitas eo
rum dūtaxat. qui nūc in eccłijs vel
monaſterijs degūt deſcribit ad liq-
dum. Unde plane manifeſtiſſime
ꝑditur nō ſolū sciēs q̄ noſtra ſunt
ſed etiā plectens. quippe qui diui-
nis laudibus extulit ſui temporis
apłicos viros. ex hebreoꝝ quantū
intelligi datur pcipue genere credē
tes. qm̄quidem conſtat. ꝙ hij qui
ſub apłis ex iſrahelitis credebāt. iu-
daicis adhuc inſtitutiōib; et legis
obſeruationib; inherebāt. Hic igi
tur deſcribens hec in libello quē de
vita theoretica vł ſupplicū artitula
uit. nichil omino de ꝑprio vel extri
ſec⁹ addidit. ſed primo oīm viros
ipos cultores. et femias cū ipis ait
ultrices appellari. cauſam vero hu
ius vocabuli. vł ex eo ductā ꝙ cō
uenientiū ad ſe aīas. tanꝙ rudes et
agreſtes excolerent. vel ꝙ erga dei
cultū pura et integra cōſcientia per
durarēt. Qḋ nomē ſiue ipe ipo-
ſuit. primis illis ex iporū actibus
colligēs ſiue vere in inicijs ita ap
pellabātur. q̄ ſcḋm euangeliū viue
bāt anteꝙ xpiāoꝝ appellatō p oīez
locū diffūdētur. nihil intereſt dūmō
ex ipis rebus nomē ad quos pti-
neat cōprobetur. Dicit ergo pmo
oīm. ꝙ renuncient cūctis facultati
bus ſuis. qui ſe ad hui⁹ſcemōi phi
loſophiā dederit. et bonis ſuis qb;

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

intereſt cedāt. Tū deinde ꝙ oīs
etiā vite ſollicitudines ꝓcul abici⸗
ant. et extra vrbem egreſſi in ortul̄
vł exiguis q̄bꝫq; agellulis degant
refugientes imparis ꝓpoſiti cōſor⸗
tia et vite diſſilis cōtubernia. ſcien⸗
tes īpedimento eſſe hec. arduū vo⸗
lentibꝫ iter ꝟtutis incedere. Tali
quippe ordine calore fidei īncitati
hij qui ꝑmitꝰ credebant vitā dux⸗
iſſe memorantur. ſicut euidenter ī
actibus aplorū legimꝰ ſcriptum. qz
oīs qui credebāt ſub aplis. poſſeſ
ſiones ſuas et ꝑdia vendentes ꝑcia
ponebāt ante pedes aplorū. et diui
debatur vnicuiq; ꝓut opus erat. ita
vt nō eſſet q̄ſq̄ꝫ in eis egēs. Quia
ergo et hic ſimilia ſcribit geri ab
hijs qui apud allexādriam crede⸗
bant. ſicut illi q̄ in iheroſolimis an
te crediderunt. certum eſt ꝙ iſdem
actus eademq; inſtitutio. eandē ſine
dubio et religionis fidem deſignet
Deīcq; libro ipē de quo ſupra dixi⸗
mꝰ. tale iniciū dedit. In multis in
q̄t eſt orbis terre ꝑtibꝫ hoc genꝰ ho
minū. Optebat nāq; ꝑfecti huius
boni ꝑticipē fieri omēz grecia om⸗
nēq; barbariā. in egipto tam ē ma
iorē copiā ꝑ ſingula queq; territo⸗
ria. ꝑcipue aūt circa allexādriā. Nā
optimꝰ q̄ſq; ex omibꝫ locis. velut
ad vberis ꝑrie glebā feſtinꝰ occur⸗
rit colonus. Regio quedā eſt phi⸗
loſophie magis q̄ꝫ frugibꝫ oportu⸗
na. ſupra lacū cui marie nomē eſt
ſita. colliculis quibuſdā. molliter
et clement erecta. ad munimētum ſi
mul atq; aeris temperiem cōmoda
Poſt hec deſcriptis eorū habitacul̄
ut ſe habeāt ſingulorū q̄ualitas et
ſitus. etiā de eccl̄ijs q̄ apud eos ſūt
ita dicit. Eſt aūt inq̄t in ſingulis
locis cōſecrata orōni domꝰ q̄ appel
latur ſemmon vł monaſteriū. Sē
mon aūt in noſtra ligua ſignificaē
poteſt honeſtorū cōuenticulū. i. qd̄
ſecedentes inq̄t honeſta et caſta vi⸗
te miſteria celebrant. Nichil illuc
ꝓrſus qd̄ ad cibū potūq; ꝑtinet in
ferentes. vel ad reliqua hūani cor⸗
poris miſteria. ſed legis tm̄ libros
et volumia ꝓphetarū. ymnos q̄ꝫ in
deum. ceteraq; hijs ſimilia. in quo⸗
rum diſciplinis atq; exercicijs inſti⸗
tuti. ad ꝑfectam beatāq; vitam ſtu⸗
dijs iugibꝫ coaleſcāt. Et poſt ali⸗
quāta iterū dicit. Ab ortu aūt di
ei vſq; ad veſperā. oīne eis ſpaciū
in ſtudiorū exercicijs ducitur. qui⸗
bus ad diuinā ꝑhiā ꝑ ſacras lr̄as
ībuūtur. patrū leges in allegoricā
intelligentiā deducentes. Quīquī⸗
dem formas eſſe et ymagines ea q̄
in legis lr̄a ſcripta ſūt opinātur. la
tentis intrinſecꝰ ꝓfundi cuiuſdā di
uiniq; miſterij. Habent aūt etiam
diſputationis quaſdā interꝑtatio⸗
nes. veterū virorū. qui et auctores
ī phꝰ hereſeos extiterūt. quos eis al
legorice ac figuralis intelligentie
normā. q̄ꝫ pluriimis ſcriptorū ſuorū
cōſtat tradidiſſe mōimētis. quorū
illi velut itineris ſui ducē et aucto⸗
rem inſtituta pariē ſecūtur et morē

¶ Capłm. xv.

Hec aūt dixiſſe hunc virum
certum eſt. de euāgelicis atq;
apoſtolicis libris. In quibꝫ q̄uo
lex et ꝓphia ſp̄ūalit̄ itelligi debeat

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

edocetur ¶ Post pauca rurſum etiā
de eo ꝙ pſalmos faciāt nouos ita
ſcribit . Itaqꝫ nō ſolū ſubtilius in
telligūt ympnos veterū · ſed et ipſi
faciūt nouos · in deū omib; eos et
metris et ſonis honeſta ſatis et ſua
ui cōpage modulātes. Multa qui
dem et alia in eodem libro enūat · q̄
a noſtris vel in eccl'ia vel in mona-
ſterijs exercentur . Sȝ ꝑperandum
nobis eſt illa ex omib; dicere · que
eccl'iaſticā ꝓpꝛie cōtinēt formā. Ex
quib; cui⁹ manifeſtū eſſe debeat · ad
eccl'aȝ ꝑtinere q̄ ſcripta ſūt . Ait er-
go cōtinētiam vero velut fūdamen
tum quoddā primo in animo col-
locāt · et ita demū reliquas ꝑ hanc
ꝑgunt edificare v̄tutes . Cibū po-
tumqꝫ null⁹ eorū capit an̄ ſolis oc
caſum · videlicet temp⁹ lucis cū phi
loſophie ſtudijs · curā vero corpis
cū nocte ſociantes . Nōnulli etiam
p⁹ triduū ī cōmunionē veniūt cibi
q̄s ſcilicȝ edacior ſtudiorū fames ꝑ
urget . Jam vero hij qui in erudi-
tionib; ſapientie · et in ꝓfūdiore in
telligentia ſacrarū voluminū cōuer
ſantur · tanq̄ꝫ copioſis dapib; inhi-
antes expleri nequnt et cōtuendo
acri⁹ inflāmantur · ita ut nec quar-
to iā nec quinto · ſȝ ſexto demū die
nō tam deſideratum q̄ꝫ neceſſarium
corpori indulgeāt cibū · hec filonē
de noſtrorū inſtitutis referri quis
poteſt dubitare . Qd̄ ſi cui videtur
adhuc ambiguū · adhibebim⁹ etiā
alia ei⁹ dicta · q̄ nulli oīo niſi nr̄is
tm̄mō cōuenire etiā infideliſſimus
quiſqꝫ fatebitur . Ait ergo . Cū vi
ris aūt quos dicim⁹ ſunt et femine

In quib; plures iā grandeue ſunt
virgines · integritatē caſti corporis
nō neceſſitate aliq̄ · ſed deuotōe ſer
uātes · dum ſapientie ſtudijs ſemet
geſtiūt nō ſolū animo · ſed et corpe
conſecrare · indignū aūt ducētes li-
bidini mancipare vas ad capiēdā
ſapientiā ꝑparatum · et edere morta
lem ꝑtum · eas a q̄bus diuini verbi
concubit⁹ ſacroſanctus et immor-
tal' expetitur · ex quo poſteritas re-
linquatur · nequaq̄ꝫ corruptele mor
talitatis obnoxia. Quod ſi adhuc
parum videtur iſtud · audi q̄d poſt
aliq̄nta ſcribat Tractat⁹ aūt ſacro
rum inq̄t voluminū huiuſmōi hūt
vt magis allegoricis opiniōibus
vtātur · qm̄quidē omnis lex viris
iſtis videtur aīali eſſe ſil'is · q̄d cor-
pus quidē habeat ipſam litteram · et
ea q̄ ſcd'm litteram deſignātur · ani-
mam vero occultū in littera ſpirita-
lē et inuiſibilem ſenſū quem illi ab
auctorib; ſuis edocti · ſublimius et
nobili⁹ velut inſpicientes ꝑ ſpeculū
contemplātur · ex ipſis etiā noībus
admirandas quaſdā ſpecies intelli
gentie ꝓferentes. Quid aūt addere
hijs opus eſt etiā de conuentib; eo
rum q̄ ſcribit · et vt ſeorſū quidē vi-
ri · ſeorſū etiā in eiſdem locis femine
congregentur · et vt vigilias ſicut
apud nos fieri moris eſt agant · et
maxime diebus illis cum paſſionis
dn̄ice ſolēpnitas celebratur · cū ieiu-
nijs ꝑnoctare et lectōib; ſanctis au
ditum ꝓbere conſueuim⁹. Que om
nia ſupradictus vir eo ordine eadē
qꝫ cōſeq̄ntia q̄ apud nos geruntur
expreſſit · et vt vn⁹ ex oīb; cōſurgēs

in mediū·pſalmū honeſtis modul
concinat·utq; ꝑcinenti ei vnū verſi=
culum omnis multitudo responde
at·atq; in ipīs diebꝫ in terra recum
bentes·ſicut antiq̄s moris fuiſſe di=
citur Vinū quidē nemo oīno vt ip
ſe ait ne guſtu quidē contingat·ſed
nec q̄mlibet carnē·tm̄ autē aqua ſit
eis poculū et panis cū ſale vel yſo=
po cibus. Addit aūt adhuc is·q̄uo
ſacerdotes vel miniſtri exhibeant
officia ſua·uel q̄ ſit ſupra oīa epāl
apicis ſedes. Que cūcta ſi q̄s pleni
us vult et exploratiꝰ diſcere. oſten
dimꝰ ex q̄ iſtā fonte debet haurire
In quibꝫ ſupradictꝰ vir eccl̄iaſtice
inſtitutōis inicia et origīeꝫ·apl̄ice
atꝫ euāgelice traditōis inſtruit. Eſt
aūt idē filo affluētiſſimꝰ q̄dē in elo
quētia·ī ſenſibꝫ aūt ꝓfūdiſſimꝰ et ī
interꝑtatione atꝫ intelligentia di=
uinarū ſcripturarū ſubtiliſſimꝰ co
pioſe inueniēs·et copioſiꝰ eloquēs
Multa deniq; diuini nobis etiam
ipē ingenij ſui monimēta dereliq̄t

¶ Caplm·xvj·

Primo quidē ꝑ ordinem in
geneſim ſcripſit libros·q̄s
attitulauit ſacre legis explanatio fi=
guralis·tū deinde et alios cōtinen=
tes ſparſim de diuerſis capitulis
q̄ſtiones in q̄bus q̄ requiri debeāt
et ꝓponit et ſoluit quas q̄ſtiones
et abſolutiones de geneſi et exodo
attitulauit. Sūt et alij eius libri q̄
ſuper ſcribūtur ꝓpoſitionū·qui ſūt
de agricultura duo·et de temulētia
duo. Sꝫ et alij q̄plurimi extant
eius libri·diūſis vocabulis adno=
tati·ſicut eſt·q̄ ſint ꝑ quibꝫ mens
debet orare deum·et de confuſione
linguarū·de natura et inuentione
de hijs q̄ cōgregari debeāt ad eru=
diendū·et quis ſit q̄ heres ſit diui=
norū·que ſit equaliū et inequaliū
diuiſio·item de tribꝫ v̄tutibꝫ q̄s de=
ſcribit cum ceteris moyſes·item de
hijs q̄rū in ſcripturis noīa cōmuta
ta ſūt et q̄bꝫ ex cauſis cōmutata ſit
In q̄bꝫ refert ſe ſcripſiſſe etiā de te=
ſtamētis ꝑmū et ſcd̄m. Eſt et aliꝰ li
ber eiꝰ d̄ captiuitate et de vita ſapi
ētis·eiꝰ q̄ ſcd̄m ꝑfectā iuſticiā et le=
ges naturales cōſūmatꝰ ē·de gigan
tibꝫ de eo qd̄ īcōmutibile ſit qd̄ di=
uinū eſt·de moyſi vita libros q̄nq;
de eo qd̄ a dō ſint ſomnia. Nec ꝑe=
ne omīa in geneſim ſcripſit·ſed in
exodū q̄ſtionū et abſolutionū libri
q̄nq;. De tabernaculo dei·de decem
v̄bis legis·de hijs q̄ inferūtur ſub
ſp̄e decalogi·et āīalibus q̄ ſacrifici
is deputata ſūt·et q̄ ſunt ſpecies ſa=
crificiorū·q̄ ſūt ꝓpoſita in lege bo=
nis ꝑmia·et malis maledicta. Tū
preterea ſingulares eiꝰ libri de pro
uidentia·de iudeis apologeticꝰ liber
hoc eſt de vita vrbana·et de allexan
dro dicente·rationem habere muta
aīalia·de eo q̄ſuus ſit omīs qui
peccat. Item alius de eo q̄ liber
ſit omīs qui bonis ſtudijs opā ꝑ=
bet·de vita theoretica·vel ſupplicum
hic ipē·in quo de apl̄icis viris eſſe
que ſcripta ſūt ſupra edocuimꝰ·ſed
et interꝑtationes voīm hebraico=
rum q̄ ſūt in lege et ꝓphetis. Hic
temporibꝫ gaij īpatoris romā ꝑ=
fectus·cū de impietate atꝫ īpuritate
gaij q̄plurīa ſcripſiſſet·q̄ piſomā

de ꝯtutib9 attitulauit · et ea ſenatui
recitaſſet · in tanta dicitur admirati
one habitus · ut bibliotheca digna
ei9 ſcripta decnerētur . Verū p idē
temp9 paulo aplo ab iheruſalem
in circuitu et vſqꝫ ad illiricū pdica:
tionē verbi dñici miſtrāte · claudi9
impator iudeos vrbe depellit . Tūc
aqla et pſcilla cum ceteris iudeis ex
pulſi · aſiā veniunt · ibiqꝫ coherent
aplo · tūc primū eccłie mihi funda
menta iacienti · ſicut edocet liber de
actib9 aplorū ꝯſcript9

¶ Capłm · xvij ·

Claudio vero adhuc i ipio
pdurante · in ipa ſolemp:
nitate paſche · tanta iudeis pturba:
tio et vaſtitas iheroſolimis accidit
ex ſeditōne cōmota · ut illi ſoli qui
in forib9 tēpli · ꝯſtipatione ꝓpri ne:
cati ſūt · trigintamilia iudeorū nu:
merarētur · et ꝯuerſus eſt dies feſt9
eorū in luctū . Sed et alia ꝗplurii:
ma iudeis mala irrogata · ioſeph9
per hec vba deſignat

¶ Capłm · xviij ·

Claudi9 mqt agrippā filium
agrippe · iudeorū regem ꝯ
ſtituit · felicē vēo toti9 ꝓuinncie ſa
marie qꝫqꝫ et galilee · et regionis
q̄ dicitur trāſiordanē ꝓcuratorem
miſit . Et poſt pauca addit etiam
hec Inflammatur aūt et ſeditio a:
cerbiſſima a pontificib9 adūſum ſa
cerdotes et pmos plebis iheroſoli:
morū: quorū ſinguli cōgrentes ſi:
bimet pditorū iuuenū et nouis re
bus gaudentiū manū · duces ſemet
ipos ꝓprie factionis inſtituebāt · q̄
ꝯfligentes ad inuicē pmo ꝯuicijs
laceſſere · tū deinde et ſaxis inuicem
ſternere · nec qſqꝫ erat qui coherceret
ſed agebantur omia tanꝗ in vrbe
nō habentes rectorē. Igitur ponti
fices in tātā venere ꝓteruiā · ut ſer
uis ſuis ad areas miſſis · inuaderēt
decimas · q̄ ſacerdotib9 debebantur
Et accidebat · vt nōnulli ex minori
bus ſacerdotib9 · quorū alimonie
vi fuerant direpte · media deperirent
Ita ſeditionū violentia ius faſqꝫ
ꝯfūderat . Itē p9 pauca ſubiūgit
etiā h' . Nō nūquā aūt etiā i media
ciuitate occurrētes ſibi · trucidabāt
pcipue in dieb9 feſtis · ſicarij plebi:
bus admixti occultatis pugionib9
oberrantes ut quiſqꝫ deſignat9 eis
cōmin9 inciderat pimebant · et arte
nefaria cum corruiſſet is quē in oc
culto vulnere ſtrauerant · tum idem
ipi pcuſſores velut indignari ſe ſi:
mulabant adūſum eos qui hec in
media vrbe cōmitterēt · atqꝫ hoc mō
occulta eorū facinora pmanebant
Et pmo oim ab hijs ionathas pō
tifex interficitur · p9 illū ꝗplurimi
iugulātur · ita vt iā ipis mortib9 eſ
ſet grauior met9 mortis · dū vnuſ:
quiſqꝫ q̄i in pcinctu ſemp poſitus
p momēta ſingula ſperaret inter:
fici. P9 hec aūt interiectis q̄buſdā
addidit etiā iſta

¶ Capłm · xix ·

Grauı9 vero omi hac vaſtati
one afflixit iudeos · egipti9
quidā falſus ꝓpheta . Qui cum ve
niſſet ad iudeā · homo mag9 fidem
ſibi ꝓphete magica arte ꝯſciuit et
ꝯtinuo ad trigintamilia virorū ꝯ
gregās · et ductās eos p deſertum

peruenit cum ip̄is ad montem qui
vocatur oliueti · patus inde irruere
iheroſolimā et vi ac poteſtate vrbē
tenere · ſimulq; romanorum p̄ſidia
ac plebē tirānidi ſue ſubiugare · fre=
tus p̄ omibus hijs quos ſecū dux=
erat ſatellitib; . Sȝ conat⁹ ei⁹ p̄ue=
nit felix · cōfeſtimq; cū armatis ob=
uiam pgens · ſecum etiā plebe reliq̄
cōſpirante · cōgreſſione facta egipti
um quidē cum paucis in fugam v̄=
tit · pemptis vero alijs · etiam cap=
tis temē cepta facile reſtrinxit. Hec
in ſcd̄o hiſtoriarū libro ioſephus
refert . Opere tm̄ p̄cīu eſt · hec que d̄
egiptio ſcribit · cū illis q̄ in aplo=
rum actibus deſignata ſūt cōparaē
vbi ſub felice tribun⁹ qui in ihero=
ſolimis erat · ad paulū in quē iude=
orum fuerat commota ſeditio dicit
Nōne tu es egiptius ille qui ante
hos dies cōcitaueras populū et ad
duxeras in deſertū ad quatuormilia
hoim ſicariorū . Sȝ ſufficiāt iſta d̄
felice

¶ Caplm · xx ·

Interea claudio tredecim ānis et oc=
to menſib; · romanorū īpio pſūcto
nero ſuſcepit principatū . A q̄ feſt⁹
mittitur in iudeam · ſuccedere felici
apud quē cauſa dicta paul⁹ vinc=
tus mittitur romā · ariſtraco ſecum
comitāte · quē cōſequenter in ep̄lis
ſuis cōcaptiuū appellat . Sȝ et lu=
cas qui et actus eius ceterorumq;
aplorū deſcribit · ſed p̄cipue pauli
de quo etiā hoc ī fine deſignauit · q
biennio in vrbe roma poſitus v̄bū
dei predicabat nemie prohibente
Quē tm̄ affuiſſe ſibi et defenſiſſe ſe
apud nerorē · et rurſū pfectum eſſe
ad p̄dicationis officiū ſmo cōfir=
mat · et p⁹ hoc denuo rediſſe ad ſu=
pradictā vrbem vbi et martirio cō=
ſūmatus eſt . Tūc cum in vinculis
poſit⁹ ſecūdam ad thimotheū ſcri
bebat ep̄laȝ · in qua et de p̄ma ſua de
fenſione et d̄ p̄nti ſimul īdicat paſ
ſione . Suſcipe ergo de hijs ſingu
lis teſtimonia · ī p̄ma inq̄t ip̄e pau=
lus in ea defenſione nemo mihi af=
fuit · ſed oēs me dereliq̄runt · non
illis iputetur . Dn̄s eni aſtitit mihi
et confortauit me · ut p me p̄dica=
tio cōpleretur · et audiant oēs gē=
tes · et liberat⁹ ſū de ore leonis · ma=
nifeſtiſſime p hec deſignat · qȝ p̄mo
quidē vt p ip̄m cepta p̄dicatio cō
pleretur liberatus eſt de ore leonis
neronē ſcilicȝ in leone pro crudeli
tate ſignificās . Tum deinde in con
ſequētib; adiecit et dicit . Liberauit
me dn̄s de ore leonis . Preuidebat
eni in ſpū cōſūmationem ſuā pter
qd̄ et dixit · qȝ liberat⁹ ſū de ore leo=
nis . Et iterum . Liberauit me dn̄s
ab omni ope malo et ſaluū faciet
in regnū ſuū celeſte · ſignificans p
hec q̄ eſſet cōfeſtim martirio coro
nand⁹ . De quo tm̄ euidentius in ea
dem ep̄la dicit ſcribēs . Ego inq̄t
iam immolor · et tempus reſolutio
nis mee inſtat . Hec aūt dicta ſūt
a nobis · ut oſtenderemus · quia nō
eo tempore quo pauli actus · in vr=
be roma concluſit lucas · martirio
p̄ſūctus eſt paul⁹ . Potuit eni fieri
ut in inicijs adhuc lenior eſſet nēo
ad defenſionem pauli pro noſtro
dogmate non aſpernanter accepit

ꝓceſſu vero temporis cũm ceteris
malis ·aucta ſit eius etiã in apl̃os
ſeuitie rabies

Capl̃m·xxi·

Igitur iudei poſtea quã paulꝰ ad ce
ſarẽ quẽ appellauerat a feſto tranſ:
miſſus eſt·et fruſtratas inſidias q̃s
ei tetenderant videbãt ·in iacobum
fratrem dñi imanitatẽ nequicie ſue
vertunt·cui epiſcopalis in iheróſoli
mis delata ab apoſtol̃ fuerat ſedes
Quẽꝗ hoc mõ adhortati ſũt pro
ductũ in medium ·abnegare fidem
xp̃i corã impio ꝑpl̃o expetũt . At
ille contra hoĩm opinionẽ·voce ſa:
tis libera et multo maiore ꝙ vellẽt
corã vniuſo ꝑpl̃o cum omĩ fiducia
ꝯfitetur·filiũ eſſe dei ſaluatorem et
dñm noſtrũ iheſũ xp̃m . Tum illi
nõ ferentes tam graue·et tam liber
rum teſtimoniũ viri·pro eo maxie
ꝙ iuſtiſſimus apud oĩs habeba:
tur·ob religioſe et cõtinẽtiſſime vi
te meritum·in necem eius vertũtur
fauente ſibi occaſione temporis ex
morte rectoris .Cõtigit eñ feſtum
ꝑ idem tempus obire apud iudeã
et ſine rectore ac principe eſſe ꝓui
ciam .Nam mortis iacobi modꝰ
iã quidẽ et ĩ ſupioribꝫ a nobis cle
mentis ſermonibꝫ indicatus eſt·cũ
de pinna templi eum p̃cipitatum
et fullonis pcuſſum nece deſcribit
Exploratiꝰ tamẽ de eo egeſippus
qui poſt ipas ſtatim primas apl̃o
rum ſucceſſiones fuit·in quito cõ:
mentariorũ ſuorũ libro hijs vbis
refert . Suſcepit inq̃t eccl̃iaꝫ cum
apl̃is·frater dñi iacobꝰ·qui ab oĩ
bꝫ cognoiatꝰ eſt iuſtꝰ ·ab ipiꝰ dñi
temporibꝫ ꝑdurans uſqꝫ ad nos
Et multi quidẽ iacobi vocati ſunt
ſed hic ex vtero matris ſue ſanctus
fuit. Vinũ et ſicerã nõ bibit ·neqꝫ
animal mãducauit· ferrũ in capite
eiꝰ non aſcendit·oleo nõ eſt punc:
tus·balneis nõ eſt vſus. Huic ſoli
licebat introire in ſancta ſanctorũ
Neqꝫ eñ laneo vtebatur indumẽ:
to ſꝫ tm̃ ſindone. Solꝰ ingredieba
tur templũ·et iacebat ſuper genua
ſua·orãs ꝑ ꝑpl̃i indulgẽtia ·ita ut
orando callos faceret ĩ genubꝫ ad
modũ cameli ſup genua flectendo
nec vnq̃ ab oroe ceſſando . Itaqꝫ
ꝑ incredibili hac cõtinẽtia ·et ſum
ma iuſticia·appellatus eſt iuſtus·et
oblias qd̓ eſt interpretatũ munimentũ
ꝑpl̃i et iuſticia·ſicut et ꝓphete indi:
carũt de eo .Quidã aũt de ſeptem
hereſibꝫ que erant in ꝑpl̃o·de qui
bus ſupiꝰ ſcripſimꝰ· interogabant
eũ qd̓ eſſet oſtiũ iheſu. At ille dice:
bat hũc eſſe ſaluatorẽ.Ex quibus
aliquanti crediderũt ·qꝛ iheſus eſſet
xp̃us ·ille aũt hereſes quas ſupra
diximꝰ·non crediderũt neqꝫ ſurrex
iſſe eum neqꝫ venturũ· vt retribu:
at vniciuqꝫ ſcd̃m opa eiꝰ . Qui ve
ro crediderũt ·ꝑ iacobũ crediderũt
In quibꝫ cum multi ex principibꝫ
credidiſſent·pturbatio erat iudeo:
rum et ſcribarũ et phariſeorũ dicẽ
tium . Nichil iam ſupeſt ·q̃n oĩs
ꝑpl̃us credat in iheſum ·ꝙ ipſe ſit
xp̃us .Cõuenientes igitur ad iaco
bum dicebant ei .Oramꝰ te ut re:
uoces ꝑpl̃m·quia ecce errat in ihũ
putans ꝙ ipſe ſit criſtus· depre:
camur ergo te· ut ſuadeas omibꝫ

cōuenientibꝫ in die paſche de iheſu
Tibi enī oēs obtempamꝰ· et de te
tam nos ꝙ̄ ꝓplus teſtimoniū feri-
mus· quia iuſtꝰ es· et pſonā nulliꝰ
accipis. Tu ergo ſuade ꝓplo d̾ ihe
ſu ne erret· qꝫ oēs tibi obedimus
Aſcende itaqꝫ in excelſum locū pin
ne templi· vt in alto edito poſitus
appareas oībus· et v̾ba tua audiā-
tur a cūctis· quia in diebus paſche
cōuenit non ſolum iudeorū ſed et
gentiliū multitudo. Statuerunt
igitur ſupradicti ſcribe et phariſei
iacobū ſupra pinnā templi· et voce
magna clamantes ad eū dicūt. Vi-
rorū iuſtiſſime· cui oēs nos obtē-
pare debemꝰ· qm̄ ꝓplus errat poſt
iheſū qui crucifixus eſt· enūcia no-
bis quid ſit oſtiū iheſu. Tūc iaco-
bus ad eos ingenti voce reſpōdit
Quid me interrogatis de filio ho-
minis. Et ecce ip̄e ſedet ī celo a dex-
tris ſūme v̾tutis· et ip̄e venturꝰ eſt
in nubibꝫ celi. Cūqꝫ hac reſponſi-
one et teſtimonio iacobi multis ſa-
tis factū eſſet· et libenter audiſſent
q̄ iacobꝫ cōteſtatꝰ eſt· ceperūt glori-
ficare deū et dicere. Oſāna filio da-
uid. Tūc rurſum ip̄i ſcribe et pha-
riſei ceperūt ad inuicē dicē. Male
fecimꝰ· tale teſtimoniū p̄ſtare ihū
Sed aſcendamꝰ et p̄cipitemꝰ hūc
deorſū· ut ceteri treantur et nō cre-
dant ei. Simul et voce magna ex-
clamauerūt dicentes· oo· et iuſtꝰ er-
rauit. Et cōpleuerūt ſcripturam q̄
in yſaia ſcripta eſt dicentē. Aufe-
ramꝰ iuſtum qm̄ inutilis nobis eſt
ꝓpterea fructū opum ſuorū mādu-
cabūt. Aſcenderūt ergo et p̄cipita-
uerūt eum· et dicebant ad inuicem
lapidemꝰ iacobum iuſtum. Et ce-
perūt eum vrgere lapidibꝫ. Qui
deiectus nō ſolum mori nō potuit
ſed cōuerſus et ſup genua ſua ꝓcū-
bens dicebat. Rogo dn̄e deus pa
ter· remitte eis peccatū· non enī ſci-
ūt q̄d faciūt. Cūqꝫ talia orantē la-
pidibꝫ purgeret deſup vnꝰ d̾ ſacer
dotibꝫ de filijs rachab filij rachabi
de quibus ꝓteſtatur ieremias pro-
pheta exclamauit dicens. Parcite
queſo. Quid facitis. Pro nobis
orat iuſtus hic quē lapidatis. Et
vnus ex ip̄s fullonis arrepto fu-
ſte· in q̊ res exp̄mi ſolent· cerebro
eius illiſit· et tali martirio conſū-
matꝰ eſt· ac ſepultus in eodem loco
ꝓpe templū. Hic eſt qui extitit ve
ritatis teſtis· iudeis et gentibus· qꝫ
iheſus eſt xp̄us. Et nō multo poſt
oppugnatio cōſecuta eſt veſpaſia-
ni. Hec latiꝰ quidē et cōſonanter
clementi etiā egeſippus retulit· ꝙ
ita mirꝰ quidē et apud oēs hoies
opinatiſſimꝰ in obſeruatione totiꝰ
iuſticie iacobꝫ habebatur· vt et iude
orū prudentes quiqꝫ crederent· hāc
eſſe cauſam ſtatim cōſecute oppug
nationis iheroſolimorū· qui in illū
ſceleratas iniecerint manꝰ. Et ioſe-
phus ita ſibi videri euident indicat
Per hec que oīa inq̄t acciderūt iu-
deis· ꝓ uindicta iacobi iuſti· q̄ erat
frater ihū q̄ dicitur xp̄e· quē iuſtiſſi
mū et piſſimū oīm confeſſione vi
rum iudei interfecerūt. Idemqꝫ eti-
am mortē eiꝰ· in viceſimo antiq̄ta
tum libro hijs v̾bis deſignat. Mit
tit aūt ceſar albinū iudee p̄fectum

feſti morti cõperta. Ananias aũt
iunioꝛ · quẽ pontificatũ ſuſcepiſſe
ſupꝛa diximꝰ · ꝓteruꝰ admodũ et in
ſolens moribꝫ · hereſim defendebat
ſaduceoꝝ · qui in iudicijs crudelioꝛ
res ceteris iudeis videntur · ſicut iã
ſupꝛa diximꝰ. Hic inſolentie ſue
tempꝰ datum credens ex moꝛte feſ
ſti · cõſeſſum iudicum cõuocat · et in
troducit ĩ mediũ fratrem iheſu qui
dicitur xp̃us · iacobũ noĩe · et alios
ꝗ̃plurimos · q̃s velut contra legem
gerere incuſans tradidit lapidan
dos. Quod facinꝰ · ſi qui ex ciuibꝫ
modeſtioꝛ fuit · et equi ac legis ob
ſeruantioꝛ · grauiſſime tulit. Qui eti
am occulte legationẽ ad ceſarẽ mit
tũt · oꝛantes ſcribere ananie ne hec
agat · qꝛ nec ꝑus huiuſcemõi facinoꝛa
recte cõmiſerit. Quidam aũt ex ip
ſis etiã albino occurrũt de allexan
dꝛia ad ip̃os iter agenti · atꝫ edocẽt
ꝙ non licuerit ananie · ſe inconſulto
cõſeſſum iudicũ cõuocare. At ille
cõmotꝰ ex hijs q̃ dicta ſũt · cum in
dignatione ſcribit ad ananiã · cõ
minatꝰ ablaturũ ſe ab eo iudican
di poteſtatem qua non recte vteba
tur · qꝛ et agrippa rex cum tribus
ſolis menſibꝫ functum hoc honoꝛe
ꝑuauerit · et ihm dammai filiũ ĩ lo
cum eiꝰ ſubꝛogauerit. Hactenus
etiam de iacobo · cuiꝰ illa habetur
ep̃la · que ꝑma ſcribitur inter eas
que catholice appellantur. Sciens
dum tamẽ eſt ꝙ a nõnullis nõ re
cipiatur · nec facile q̃s antiquoꝝ
meminerit eiꝰ · ſicut nec illius quidẽ
que dicitur iude q̃ et ip̃a eſt vna de
ſeptem. Nos tñ ſcimꝰ etiã iſtas cũ
ceteris · ab oĩbꝫ pene eccleſijs recipi

Capłm · xxij ·

Igitur neronis ꝑmo imperij anno
poſt marcũ euãgeliſtã · eccłie apud
allexandꝛiã anianus ſacerdotiũ ſuſ
cepit. Sed nero regni ſibi poteſta
te cõualeſcẽte · poſt multa q̃ animo
conceꝑat nefaria et ĩpura flagicia
ad ip̃aꝫ quoqꝫ iam diuinitatis ten
debat iniuriã. Longum eſt et nr̃o
opi incõueniẽs ꝓbꝛa eiꝰ flagiciaqꝫ
deſcribere · maxime cũ multi de hijs
pleniꝰ ſcripſerit. Ex quoꝝ libꝛis
ſi qui de decoꝛoſam eiꝰ vitã · atꝫ oĩ
bus ſceleribꝫ obnoxiã ſcire vult fa
ciliꝰ poteſt · in quibꝫ eũ inueniet · in
tãtũ ſceleribꝫ eẽ ꝓgreſſũ · ut ne a ꝓ
pꝛijs quidẽ ac domeſticis · tem̃pauẽ
rit · ſed in mr̃ez et in fratres et in vx
oꝛes · atꝫ ĩ oĩs ſanguinis ꝓximos
et ꝑricida extiterit et inceſtꝰ. His
igitur omibꝫ deerat · ut ip̃e ꝑmus
ex ĩpatoꝛibꝫ romanis · etiã in ip̃m
deũ ĩpietatis arma cõuerteret · ſicut
tertullianꝰ vir ſcriptoꝝ nobiliſſi
mꝰ refert dicens. Conſulite cõmen
tarios vr̃os · illic reperietis pꝛimum
quoqꝫ neronẽ in hãc ſectã · cũ max
ime rome oꝛientem ceſariano gla
dio · feroꝛiſſe · tali dedicatoꝛe damp
nationis noſtre etiam gloꝛiamur
Qui eñ ſcit illũ · intelligere poteſt
nõ niſi grande aliqđ bonũ a nero
ne dãpnatũ. Tẽptauerat et domici
anꝰ poꝛtio neronis de crudelitate
ſꝫ quaſi homo facile ceptũ rep̃ſſit
reſtitutis etiã q̃s religauẽat · tales
nobis ſemper inſectatoꝛes iniuſti
impij turpes · quos et ip̃i dãpnare
cõſueuiſtis · a quibuſdã dãpnatos

reſtituere ſoliti eſtis . Hec tertulli=
anus ꝛc

¶ Capłm . xxiij .

Igitur nero . ut aptum ſe hoſtem di=
uinitatis pietatiſqȝ ꝓfeſſus eſt . ipo=
rum prius apłorū quippe qui du
ces et ſigniferi erant in ꝑplo expe=
tit neces . et paulū quidē capite in
ipa vrbe roma . petrū vero crucis
patibulo cōdempnat . Horū teſti=
moniū querē extrinſec⁹ ſupfluū pu=
to . cum rem geſtā uſqȝ in hodier=
num ſplendidiſſima eorū monumē
ta teſtantur . veruntm̄ ſcribit de hijs
gaius quidam ſcriptor antiquus
Qui cū zepherino epo romāo . ad=
uerſum ꝓculū quendā catafrigam
diſputās . hec de apłorū cōmemo=
rat locis . Ego inqt habeo trophea
apłorū que oſtendā . Si eñi ꝓce=
das via regali que ad vaticanum
ducit . aut via oſtenſi inuenies tro=
phea defixa . quib⁊ ex utraqȝ pte ſta=
tutis . romana cōmunitur eccleſia
Qđ aūt eodē tempore ambo paſſi
ſūt corinthiorū epc dioniſi⁹ . cum
in vrbe poſitus eſſet . et ſcriptis di=
ſputaret hec dicit . Sed et vos ha=
bentes cōmonitōeꝫ a petro vł pau
lo . plantationē romane et corin=
thiorum ecclie cōiunxiſtis . Ambo
etenī ſimul aduentantes . et in no=
ſtra corinthiorū ecclia docuerūt . et
ꝑ omēꝫ italiam atꝫ in hac vrbe ſi
mul docentes . etiā martirio parit̄
vno eodemqȝ tempoē coronati ſūt
Hec aūt retulim⁹ . ut hiſtoria que
ī opiniōe oīm eſt cōfirmatioꝛ habe
retur . Joſeph⁹ aūt ſcribēs . quante
clades iudeorum gentem ꝑuaſerint
et ut eorū vaſtitas ꝓpagata ſit . ad=
dit etiam hec

¶ Capłm . xxiiij .

Verum ad innūa mala q̄ iu=
deis acciderāt addit etiam
hoc . Flor⁹ qui ꝑ idem tempus iu
dee ꝓcurationē tenebat . vt honora
biles quoſqȝ viros flagris verbera=
ret . et in ipa vrbe ſacratiſſima irłm
patibulo ſuffigeret . eo tempore q̄
ꝑturbari iudeorū ſtatū . nouarum
rerum molitionib⁊ accidit . duodeci
mo ſcilicet anno imperij neronis
Sꝫ et ꝑ omēꝫ ſyriā . i ſedicioſos iu
deorū atrociſſīaꝫ refert exercitatā eē
ſeuiciā . ita ut etiā illi qui per vrbes
ſingulas admixti gentib⁊ cōmane=
bāt . in hoſtiū nūo deputarētur . et
videres repletas inhumatis corpo
ribus ciuitates . iacentes mortuos
ſimul cū ꝑuulis ſenes . feminarūqȝ
abſqȝ vlla ſexus reuerentia nudata
in publico . reiectaqȝ cadauera atqȝ
omniūſam ꝓuīciā innumeris malis
refertam . Sꝫ tñ tam diro hoc etiā
atroci ſpectaculo . młto grauī⁹ eos
futurorū et ꝑ dies augeſcentiū ma
lorū . met⁹ et formido terebat . Hec
ad v̄bum ioſephus refert . Verum
de iudeis iſta ſufficiant

¶ Finit ecclīaſtice hiſtorie liber ſecū=
dus . Incipiūt capitula libri tercij
ecclīaſtice hiſtorie

J in q̄b⁊ locis xp̄m apłi ꝑdicarūt
ij Qui prim⁹ romanā rexit ecclīaꝫ
iij De epiſtolis apłorum
iiij De ſucceſſionib⁊ apłorum
v De iudeorū expugnatōe p⁹ xp̄m